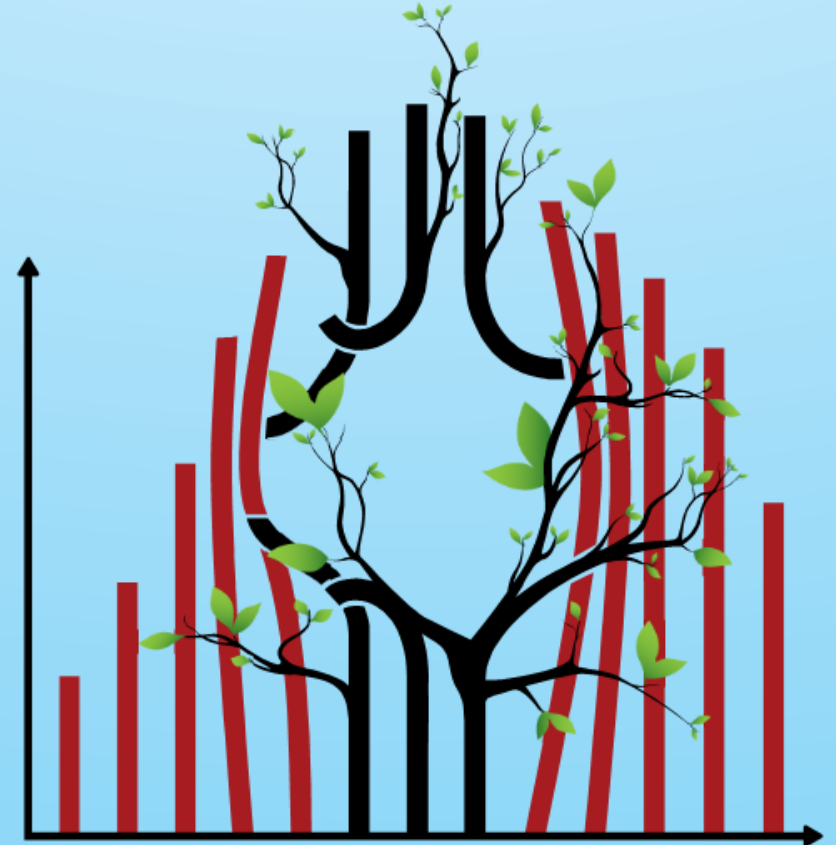

هدایت اعتبار: ابهامات و الزامات

حسین درودیان

سید علی روحانی

فهرست مطالب

- مفهوم هدایت اعتبارات بانکی
- پیش فرض‌های نظری هدایت اعتبار
- عوامل زمینه‌ای تشدید کننده ضرورت هدایت اعتبار در ایران
- خاستگاه و سابقه هدایت اعتبار در سایر کشورها
- الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)
- ملاحظات ناظر بر فرماندهی هدایت اعتبار
- ملاحظات مربوط به اهداف هدایت اعتبار
- نظام انگیزشی هدایت اعتبار: پیشنهادهایی برای اصلاح مقررات بانکی ایران

مفهوم هدایت اعتبارات بانکی

- **هدایت اعتبار (Credit Guidance)** یک رژیم سیاستی با هدف متقاعد کردن بانکها برای پیروی از رهنمودهای حاکمیتی در تخصیص اعتبار است
- اعتبارات بانکی به مثابه یکی از ابزارهای اصلی در اعمال **سیاست صنعتی** (در کنار مالیات‌ها، اعطای مجوزها، محدودیت‌های تجاری و...)
- قدرت و ظرفیت اعتبارات برای تحقق هدف «**تخریب خلاق**» (Creative Destruction) بسی بیش از سایر ابزارهاست
- سوق‌دهی اعتبارات به «بخش‌ها»ی خاص، «نوع مصرف» خاص، «**بنگاهها**»ی خاص یا «**طرح‌ها**»ی خاص با مختصات پروژه‌ای مشخص
- تأثیرگذاری بر مقصد اعتبارات بانکی به دو روش «مستقیم» (مبتنی بر تکلیف) و «**غیرمستقیم**» (مبتنی بر **نظامات انگیزشی**)

هدایت اعتبار، چه نیست؟

- برخی مفاهیم نزدیک ولی متنافر با هدایت اعتبار:
- خط اعتباری از محل پایه پولی
- مسکن مهر، ...
- هدایت نقدینگی موجود
- مخاطب هدایت نقدینگی، سپرده‌گذاران اند و مخاطب هدایت اعتبار، بانکداران

پیش فرض‌های نظری هدایت اعتبار

- حساسیت پیامدهای خلق پول به نقطه تخصیص
- اثر جریان پولی تخصیص یافته به بخش تولید و زنجیره‌های دارای **ظرفیت مازاد و نهاده بیکار**، متفاوت است با خلق پول برای تحریک مصرف یا تخصیص به زنجیره‌های اشباع شده از حیث نهاده و ظرفیت **(نظریه پولی تولید)**
- ریشه خلق پول بانکی: پیوند سیستماتیک بدهی بانک با حاکمیت
- هدایت اعتبار به مثابه راهبردی برای **اتصال اعتبارات بانکی با منافع عمومی**
- سازوکاری برای مطالبه حقوق عمومی نهفته در خلق پول بانکی
- رویکرد کوتاه‌مدت و ریسک‌گریزی بانک
- **بانکها** گرایش به **ریسک‌پذیری کم** و اجتناب از درگیر شدن در فرآیندهای بلندمدت داشته، مایل اند اعتبارات خود را مصروف فعالیت‌هایی با **بازدهی کوتاه‌مدت** و متکی به **دارایی قبلی** (وثیقه)
- نفع جامعه و **توسعه اقتصادی** مستلزم اعطای اعتبار به بخش‌های دارای **بازدهی بالقوه** (مستلزم تقبل **ریسک و گذشت زمان**) است: سرمایه‌گذاری برای «**تولید دارایی جدید**»

پیش فرض‌های نظری هدایت اعتبار

- **عدم لحاظ تأثیرات مثبت/منفی برگشتی حاصل از سرمایه‌گذاری**
- پول صرف شده برای سرمایه‌گذاری مولد علاوه بر آنکه صرف پرداخت به عوامل تولید (تقویت تقاضا) می‌شود، **زمینه خلق یک دارایی جدید** و رشد تولیدات در آینده را فراهم می‌سازد که با شکل‌دهی به **جریانی پایدار از رشد**، بانکها را نیز منتفع خواهد ساخت
- **تبعات منفی درگیر شدن بانکها در اقتصاد حباب** توسط آنها به درستی برآورد نمی‌شود چرا که هر یک از آنها به تنهایی اتخاذ تصمیم کرده و محیط پیرامونی را مفروض می‌گیرد
- **لزوم قاعده‌گذاری نظام بانکی از منظر توسعه**
- سیاست هدایت اعتبار در واقع افزودن معیار «**نقش آفرینی توسعه‌ای**» به معیارهای رایجی همچون کفایت سرمایه و سلامت بانکی، به منظور **تعدیل در تعریف بانک خوب و بد** است

عوامل زمینه‌ای تشدید کننده ضرورت هدایت اعتبار در ایران

- **افول موتورهای تأمین مالی توسعه اقتصاد ایران**
 - تنزل درآمدهای نفتی، افزایش مخارج جاری دولت و تضعیف مالی سازمانهای توسعه ای، موتورهای تأمین مالی سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران را سرد کرد.
 - تأمین مالی بانکی با فاصله، مهمترین منبع باقی مانده برای ایفای نقش تأمین مالی توسعه است.
- **تجربه ناکام آزادسازی اعتباری به عنوان مقتضای بانکداری خصوصی**
 - بخش مهمی از اعتبارات بانکی آزادانه تخصیص یافته، راهی بخش‌هایی شد که آورده توسعه‌ای نحیفی برای اقتصاد کشور به دنبال داشت
- **ناکارآمدی سیاستهای متعارف پولی (هدفگذاری نرخ بهره)**
 - کاریست سیاست «تنظیم نرخ بهره از طریق عملیات بازار باز»، به دلیل ناترازی شبکه بانکی، فاقد کارآمدی لازم است. در مقطع کنونی کنترل کمی و کیفی اعتبارات، نافذتر است.
 - کنترل کمی اعتبارات، خلأ ناتوانی نرخ بهره در کنترل مقادیر نقدینگی را پوشش داده و هدایت اعتبار نیز ناتوانی نرخ بهره در گسیل دادن اعتبارات به سوی بهینه اجتماعی را جبران می‌کند.

سابقه هدایت اعتبار در سایر کشورها

• آلمان

• از ۱۹۱۲ تا ۱۹۵۷

- تعیین **محدودیت‌های کمی** برای رشد اعتبارات بانکها و تخصیص اعتبار به بخش‌هایی نظیر صادرات، کشاورزی، زیرساخت‌های حمل و نقل و افزایش مقیاس تولید در صنایع
- روش واداشتن بانکها به تبعیت از این ارشادات در مقطع ابتدایی، **تقریباً دیکتاتورمآبانه** و مبتنی بر تهدید بانکها به تنبیه از سوی بانک مرکزی بود

• فرانسه

- سه دهه پس از جنگ جهانی دوم
- کلیدواژه «ملی‌سازی اعتبار»: لزوم سوق‌دهی اعتبارات به مقاصد سودمند اجتماعی
- تشویق اعطای وام بلندمدت برای توسعه سرمایه‌گذاری در زمینه صادرات، توسعه منطقه‌ای، احداث مسکن، جلوگیری از تولید بیش از حد یک محصول، و در برخی موارد تغییر در مقیاس تولید بنگاهها

سابقه هدایت اعتبار در سایر کشورها

• ژاپن

- شروع پیش از جنگ جهانی دوم
- مشی بانک مرکزی ژاپن **نسبتاً نرم و بازارگرا** بود و بدون صدور تکلیف یا دستور، از ابزارهای خود برای جاری کردن تأمین مالی به بخش‌های هدف بهره می‌گرفت
- نظام انگیزشی شامل **جوایز** (مانند اعطای مجوز تأسیس شعب جدید) و **مجازات‌ها** (مانند قطع سهمیه‌های تنزیل مجدد و کاهش سقف کمی اعتبارات بانک)
- مهم‌ترین هدف هدایت اعتبار در ژاپن: **توسعه صادرات**
- **تنزیل اوراق بهادار** مربوط به صادرات توسط بانک مرکزی، در نرخی پایین‌تر از نرخ سیاستی
- بخش‌های نساجی، کشتی‌سازی، فولاد، صنعت اتومبیل و صنایع الکترونیک: اولویت بالا
- بخش‌های خرده‌فروشی، کشاورزی، آموزش و ساختمان دارای اولویت متوسط
- صنایع مرتبط با مصرف داخلی (فروشگاه‌های بزرگ، هتل، رستوران، سرگرمی، چاپ و ...) در پایین‌ترین اولویت

سابقه هدایت اعتبار در سایر کشورها

• کره جنوبی

- دیکتاتوری نظامی توسعه‌گرا از سال ۱۹۶۰
- ملی‌کردن بانک‌ها در سال ۱۹۶۱ و بهره‌گیری از روش‌های **مستقیم** هدایت اعتبار
- در دوره رشد بسیار بالای اقتصادی کره (۱۹۶۳-۸۵) **نسبت وام‌های سیاستی به کل وام‌ها** به‌استثنای سال‌های اندکی، بالاتر از ۶۰ درصد قرار داشت.
- بخش اعظم اعتبارات به صنایع شیمیایی و سنگین نظیر فولاد، پتروشیمی، اتومبیل، و ابزارهای ماشینی الکترونیک اختصاص

• چین

- از سال ۱۹۷۸ و شروع حرکت به سمت اقتصاد بازار
- خصوصیت برنامه‌ریزی مرکزی را در سیستم مالی خود حفظ، و نظام بانکی را از آزادسازی **مستثنی** کرد
- شیوه هدایت اعتبار در چین **کاملاً دستوری و سلسله‌مراتبی** است
- معیار غیررسمی ارتقاء رتبه مدیران بانکی، میزان سازگاری با اهداف اعتباری است

سابقه هدایت اعتبار در سایر کشورها

- مواردی متعدد از ناکامی سیاست‌های اعتباری
- آسیای شرقی - مثلاً **اندونزی** - و کشورهای آمریکای جنوبی
- عمده این ناکامی ناشی از سوق‌دهی اعتبارات به اهداف غیر توسعه‌ای **تحت فشار و لابی** سیاسیون و **اولویت یافتن شرکت‌های ناکارآمد** دولتی در دریافت اعتبارات بوده است

لزوم تمهید مقدمات کلیدی هدایت اعتبار

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

- **ملاحظات ناظر بر فرماندهی هدایت اعتبار**
- هر نوع سیاستگذاری توسعه، ذاتاً مستلزم انتخاب بخش‌های هدف و دارای ترجیح است
- لذا نیازمند برنامه ترجیح (سیاست صنعتی) و نهاد راهبر توسعه با ویژگی‌های مشخص است

- **ملاحظات مربوط به اهداف هدایت اعتبار**

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

• ملاحظات ناظر بر فرماندهی هدایت اعتبار

الف) وجود نهاد راهبر

- مغز متفکر هدایت اعتبار برای انتخاب بخش‌ها/صنایع/بنگاه‌ها/مصارف هدف
- به مثابه نوعی جزیره شایستگی (island of excellence) با اختیارات کافی
- ساختار جزیره‌ای تصمیم‌گیری اقتصادی کشور با تکیه بر نهادهای تصمیم‌گیر، به وضوح استعداد انحراف هر ابزار سیاست صنعتی (از جمله هدایت اعتبار) را دارد
- با توجه به اینکه ابزارهای هدایت اعتبار، همگی در حیطه نفوذ بانک مرکزی قرار دارد، مناسبتر آن است که نهاد راهبر توسعه ذیل بانک مرکزی یا در تعامل نزدیک ارگانیک با آن تعریف شود
- یک تجویز نهادی برای نوع خاصی از بانکداری مرکزی: «بانکداری مرکزی توسعه‌گرا»
- وجود تجربه تاریخی چنین نقشی در بانک مرکزی ایران: پیش و پس از انقلاب

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

• ملاحظات ناظر بر فرماندهی هدایت اعتبار

- (ب) استقلال نهاد راهبر و برخورداری از حمایت سیاسی
- نهاد راهبر، به شدت مستعد تبدیل شدن به آماج فشار گروه‌های سیاسی-اقتصادی ذی‌نفع است
- لذا باید از «استقلال» کافی در برابر هر نوع فشار سیاسی و توصیه‌های غیرتوسعه‌ای در شناسایی اولویت‌های اعتباری و کاربرد ابزارهای سیاستی برخوردار باشد
- بلندمدت بودن عواید هدایت اعتبار در کنار نزدیک‌بینی سیاسیون (داشتن دغدغه‌مسائل فوری) لزوم استقلال این نهاد (از ذی‌نفعان و سیاسیون) را مضاعف می‌کند.
- استقلال نهاد راهبر از اغراض کوتاه‌مدت سیاسیون باید توأم با حمایت سیاسی سطح بالای حاکمیتی از این نهاد باشد

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

• ملاحظات ناظر بر فرماندهی هدایت اعتبار

ج) وجود برنامه سیاست صنعتی (تولیدی)

- مقاصد هدایت اعتبار، در یک برنامه سیاست صنعتی عمودی مشخص شده و قابلیت ارزیابی و پایش پیدا می کند.
- بخشی از ناکامی اعتبارات سیاستی در طول سال های اخیر ناشی از فقدان یک سیاست صنعتی مشخص و انتخاب بخش های فاقد مزیت بالقوه به عنوان پیشرانان صنعتی و اهداف اعتباری بوده است

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

• ملاحظات مربوط به اهداف هدایت اعتبار

الف) انتخاب پروژه یا انتخاب بنگاه؟

- بهترین نوع هدایت اعتبارات بانکی شیوه‌ای است که در آن اعتبارات بانکی به مثابه اهرمی برای **برساختن بخش خصوصی مولد کارآفرین بزرگ‌مقیاس** بهره‌برداری شود
- کارکرد هدایت اعتبار، فراتر از تأمین مالی، اهرمی سیاستی جهت برکشی بنگاه‌های موفق، تضعیف بنگاه‌های ناکام و ادغام آنها در رقبای موفق، در راستای سیاست صنعتی کشور است
- البته تعیین یک «طرح» یا «پروژه» **کلان ملی** که در یک نقطه شروع شده و در نقطه‌ای از زمان پایان می‌یابد، از **سهولت بیشتری** در طراحی و پایش برخوردار است
- با این حال این دستاورد از حیث ارزشمندی توسعه‌ای در جایگاهی پایین‌تر از هدف‌گذاری بنگاه قرار داشته و **ریسک «مدرنیزاسیون بدون توسعه»** را در خود دارد
- در هر حال، گزینش بنگاه‌های کوچک، طرح‌های کوچک‌مقیاس منطقه‌ای، صنایعی بدون ارتباط با سیاست صنعتی کشور، هدف‌گیری یک بخش به صورت کلی، **بدترین انتخاب‌ها برای مقصد هدایت اعتبار** و آغازی بر انحراف این سیاست است.

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

• ملاحظات مربوط به اهداف هدایت اعتبار

ب) بخش خصوصی یا عمومی غیردولتی؟

- قرار گرفتن در مسیر توسعه یافتگی بیش از خلق مظاهر و پیامدهای فیزیکی، مستلزم استقرار نهادها یا سازوکارهایی پویا، به‌روزشونده، **منبعث از انگیزه‌های غیردولتی و معطوف به نوآوری، کارآفرینی و سرمایه‌گذاری** است
- بهترین عملکرد در سطح بنگاه‌های اقتصادی از اشخاصی قابل انتظار است که «گذشته، حال و آینده آن اشخاص با گذشته، حال و آینده آن بنگاه گره خورده باشد»
- هدف از هدایت اعتبار، فراتر از تأمین مالی طرح‌های اقتصادی، در «ساختن و برکشیدن بدنه کارآفرین مولد با ابزار اعتبار» است
- با این حال و با توجه به لزوم تعریف نقش توسعه‌ای برای نهادهای عمومی غیردولتی، همچنان **هدایت اعتبار به بخش‌های حاکمیتی (عمومی غیردولتی) برگزیده** برای اجرا یا تکمیل برخی طرح‌های مولد و سودآور عمومی را می‌توان به عنوان **بهینه دوم** پذیرفت

الزامات توفیق هدایت اعتبار (ابعاد اقتصاد سیاسی)

• ملاحظات مربوط به اهداف هدایت اعتبار

ج) ضرورت سودآوری

- هدایت اعتبار با طرح‌های عمرانی یا مقاصدی با منافع صرفاً اجتماعی متفاوت است. اهداف هدایت اعتبار اعم از طرح یا بنگاه، باید منجر به خلق دارایی‌های سودآور شود
- هر نوع اقدام در جهت سرکوب قیمت محصول و کاهش تعزیراتی سودآوری در بخش‌های هدف هدایت اعتبار، به معنی تخریب انگیزه ذی‌نفعان و بلاموضوع کردن هدایت اعتبار است
- عدم سودآوری طرح‌ها به منزله عدم تمایل بخش خصوصی برای تصدی و پیش از آن بی‌میلی بانکها برای تأمین مالی است و چرخه محو پول را مختل می‌نماید.
- اهمیت سودآوری اهداف اعتباری ایجاب می‌کند: اهدافی کم‌ریسک، در بخش‌هایی دارای تقاضای باثبات، با جریان درآمدی مطمئن به عنوان مقاصد اعتباری شناسایی شود و بخش عمده ریسک این پروژه‌ها توسط دولت تقبل شود.

نظام انگیزشی هدایت اعتبار: پیشنهادهای اصلاح مقررات بانکی

• برخی اصلاحات مقرراتی که نظام انگیزشی شبکه بانکی را به منظور مشارکت در سیاستهای هدایت اعتبار متأثر می کند:

• مقررات ناظر بر کنترل مقداری رشد ترازنامه بانکها

• مقررات مربوط به تسهیلات قاعده مند و عملیات بازار باز

• مقررات ناظر به ذخیره مطالبات بانکها

• مقررات مربوط به نرخ سپرده قانونی

• مقررات مربوط به سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه

• مقررات تسهیلات کلان و سرمایه گذاری های بانکها

• ماهیت این پیشنهادهای، در واقع «تعدیل و اصلاح مقررات احتیاطی حوزه بانکی مبتنی بر اهداف توسعه ای» است: در ادغام و تحلیل تئومان اهداف احتیاطی و توسعه ای

نظام انگیزی هدایت اعتبار: پیشنهادهای اصلاح مقررات بانکی

• ضوابط ناظر بر کنترل مقداری دارایی‌های شبکه بانکی

- بانکها رشد ارقام دارایی‌های خود را به گونه‌ای مدیریت کنند که متوسط رشد ماهیانه خالص مجموع دارایی‌ها از **۲,۵ درصد برای بانکهای تخصصی و ۲ درصد برای سایر بانکها** فراتر نرود
- از ابتدا انتقاداتی نسبت به این مقررہ وجود داشت: **متغیر هدف تعیین شده، ضمانت اجرا و بازدارندگی مجازاتها؛**
- نوعی «هدایت اعتبار» در این ماده لحاظ شده، اما نه با هدفگیری پروژه‌ها یا بنگاههای موضوع هدایت اعتبار، بلکه اولاً با تفکیک انواع بانکها و ثانیاً با مستثنی نمودن اسناد خزانه اسلامی
- **افزودن به استثنائات:** «تسهیلات اختصاص یافته به برنامه‌های هدایت اعتبار» و نیز «سرمایه‌گذاری‌های انجام شده توسط بانک در پروژه‌ها/ بنگاههای موضوع هدایت اعتبار»
- «امکان غیرواقع‌نمایی دارایی‌ها»: اولویت تسهیلات نسبت به سرمایه‌گذاری‌های بانک

نظام انگیزشی هدایت اعتبار: پیشنهادهای اصلاح مقررات بانکی

• دستورالعمل انجام عملیات بازار باز و اعطای اعتبار در قبال اخذ وثیقه

- بانک مرکزی می تواند در سقف دالان نرخ سود و در قبال اخذ وثیقه، اقدام به اعطای اعتبار به بانکها نماید. انواع وثایق دریافتی بر اساس نرخهای مشخصی تعدیل شده و مبنای اعطای اعتبار قرار می گیرد
- ظرفیت ۱: تعیین نرخ دقیق تعدیل وثایق، حداکثر دفعات و حداکثر حجم استفاده بانک از اعتبارگیری قاعده مند (که از اختیارات هیأت عامل است)، متناسب با میزان مشارکت هر بانک در برنامه های هدایت اعتبار (علاوه بر نوع وثیقه)
- ظرفیت ۲: تعیین نرخ کف کریدور بالاتر برای بانکهای مشارکت کننده در برنامه های هدایت اعتبار
- ظرفیت ۳: اعطای اعتبار با سررسید بیش از ۹۰ روز با نرخ کمیتر از سقف دالان خصوصاً برای بانکهای دولتی متناسب با میزان مشارکت بانک در برنامه های هدایت اعتبار
- ظرفیت ۴: تنوع بخشی به وثایق مورد پذیرش بانک مرکزی (دارایی های حاصل از برنامه های هدایت اعتبار)

نظام انگیزی هدایت اعتبار: پیشنهادهای اصلاح مقررات بانکی

• دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری

- علی القاعده تسهیلات موضوع برنامه‌های هدایت اعتبار، تحت تضمین دولت هستند و برای آنها، **ذخیره اختصاصی** (مرتبط با تسهیلات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول) در نظر گرفته نمی‌شود.
- می‌توان پیشنهاد نمود **ذخیره عمومی مطالبات** مربوط به تسهیلات موضوع برنامه‌های هدایت اعتبار، **توسط دولت و در قالب اوراق** پرداخت شود
- **نکته بسیار مهم:** فقدان ذخیره اختصاصی برای تسهیلات تحت تضمین دولت، در سالهای گذشته موجب انباشت دارایی‌های منجمد (مطالبات از دولت) در ترازنامه بانکها شده است.
- لازم است دولت مکلف شود **در صورت نکول تسهیلات موضوع هدایت اعتبار**، حداقل به میزان تضمین انجام شده، اوراق قابل معامله در اختیار بانک قرار دهد.
- در غیر اینصورت، عملاً هدایت اعتبار دچار سرنوشتی مشابه تسهیلات تکلیفی خواهد شد و **نه تنها به اهداف توسعه‌ای خود نخواهد رسید، بلکه منجر به تشدید بی‌انضباطی مالی دولت و تخریب نظام بانکی خواهد شد**

نظام انگیزشی هدایت اعتبار: پیشنهادهای اصلاح مقررات بانکی

• مقررات مربوط به نرخ سپرده قانونی

- استفاده از ابزار نرخ سپرده قانونی به عنوان یک ابزار انضباطی و انگیزشی، در یک دهه اخیر مسبوق به سابقه بوده است: هم تشویق و هم تنبیه (۱۳۹۰ و...)
- از سال ۱۳۹۴ نرخ سپرده قانونی در بازه ۱۰ تا ۱۳ درصد و برای هر یک از بانک‌های تجاری متناسب با عملکردشان (میزان انضباط و رعایت دستورالعمل‌های بانک مرکزی)، برای یک دوره سه‌ماهه توسط بانک مرکزی تعیین شد
- **توجه:** اولاً اثرگذاری ابزار نرخ سپرده قانونی بر رفتار بانکها، با **تأخیر بیشتری** ظاهر می‌شود و ثانیاً تغییر یکباره نرخ ذخیره قانونی می‌تواند بانکها را دچار مشکل **کسری ذخایر** نماید
- ابزار انگیزشی دیگر متناسب با الگوی جدید محاسبه و نگهداری سپرده قانونی: «**سقف اعتبار بین روز**» (پیش فرض ۳۰ درصد) متناسب با مشارکت بانکها در برنامه‌های هدایت اعتبار، افزایش یا کاهش یابد.
- این ابزار، اشکالات وارد بر نرخ ذخیره قانونی را در پی نخواهد داشت

نظام انگیزی هدایت اعتبار: پیشنهادهای اصلاح مقررات بانکی

• دستورالعمل محاسبه سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه

- منطق حاکم بر مقررات جدید، تعدیل سرمایه نظارتی بانکها متناسب با انواع مختلف ریسکها و رعایت نسبتهای مشخصی از سرمایه لایه ۱ و ۲ به داراییهای موزون به انواع ریسک است
- به هر میزان که مجموع خالص ارزش دفتری سرمایه گذاری بانک بیش از حدود مقرر در دستورالعمل سرمایه گذاری در اوراق بهادار باشد، به میزان ۵۰ درصد از سرمایه لایه یک و ۵۰ درصد از سرمایه لایه ۲ کسر می شود: **ظرفیت ۱**: مستثنی نمودن برنامه های هدایت اعتبار
- کاهش دادن حداقل نسبت کفایت سرمایه برای بانکهای مشارکت کننده در برنامه های هدایت اعتبار **قابل توصیه نیست** (امکان پنهان نمودن مدیریت دارایی نامناسب بانک به بهانه مشارکت در برنامه های هدایت اعتبار)
- از آنجا که **تضمین دولت** پشتوانه مشارکت بانکها در برنامه های هدایت اعتبار است، لذا تسهیلات و سرمایه گذاری های مربوط به طرحهای فوق، با **ضریب ریسک صفر** در نظر گرفته می شوند و **اثر منفی بر کفایت سرمایه بانک نخواهند داشت**

جمع بندی

- هدایت اعتبار یک رژیم سیاستی با هدف متقاعد کردن بانکها برای پیروی از رهنمودهای حاکمیتی در تخصیص اعتبار است.
- تأثیرگذاری بر مقصد اعتبارات بانکی به دو روش «**مستقیم**» (تکلیف توسط نهاد راهبر هدایت اعتبار) و «**غیر مستقیم**» (بازار محور و مبتنی بر طراحی یک مجموعه نظامات تشویقی و تنبیهی برای بانکها) قابل انجام است.
- تجویز رویکرد هدایت اعتبار به عنوان یک سیاست محرک توسعه، مبتنی بر مجموعه پیش فرضهای نظری و همچنین **تجارب عملی کشورهای مختلف** (آلمان، فرانسه، ژاپن، کره جنوبی و چین) در سده بیستم است.
- با توجه به نتایج نامناسب آزادسازی اعتباری (به موازات توسعه بانکداری خصوصی) در نسبت با اهداف توسعه‌ای کشور، افول موتورهای تأمین مالی اقتصاد ایران در دهه ۹۰ و همچنین ناکارآمدی رویه‌های متعارف سیاستگذاری پولی (تنظیم نرخ بهره) به دلیل ناترازی شبکه بانکی و لزوم استمداد از سیاستهای کنترل مقداری ترازنامه بانکها، **ضرورت پرداختن به مقوله هدایت اعتبار در اقتصاد ایران دوچندان شده است.**

جمع بندی

- موفقیت هدایت اعتبار، در گرو تمهید مقدمات بسیار مهمی در لایه اقتصاد سیاسی است:
 - ملاحظات ناظر به فرماندهی هدایت اعتبار (از جمله وجود برنامه سیاست صنعتی، وجود نهاد راهبر توسعه، استقلال کافی آن در برابر فشارهای سیاسی و برخورداری از حمایت سیاسی سطح بالا)
 - ملاحظات ناظر به اهداف هدایت اعتبار (از جمله ترجیح بنگاه به طرح در انتخاب اهداف هدایت اعتبار، اولویت‌دهی به بخش خصوصی و بهره‌گیری از نظامات انگیزشی خصوصی، ضرورت تمرکز بر اهداف سودآور و تضمین‌کننده بازگشت اعتبارات) است.
- در نهایت و با فرض تحقق مقدمات فوق، طراحی یک نظام هدایت اعتبار مبتنی بر انگیزه عاملان (بانکها و بخش خصوصی)، مستلزم اصلاح در برخی مقررات احتیاطی شبکه بانکی است:
 - مقررات مربوط به کنترل مقداری دارایی‌های شبکه بانکی،
 - دستورالعمل انجام عملیات بازار باز و اعطای اعتبار در قبال اخذ وثیقه،
 - دستورالعمل نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مؤسسات اعتباری،
 - مقررات مربوط به نرخ سپرده قانونی
 - دستورالعمل محاسبه سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه